

Kerstin Alksten
08-591 263 59, 070-645 03 86
kerstin.alksten@sigtuna.se

2019-11-18

Struktur för invånardelaktighet i Sigtuna kommun

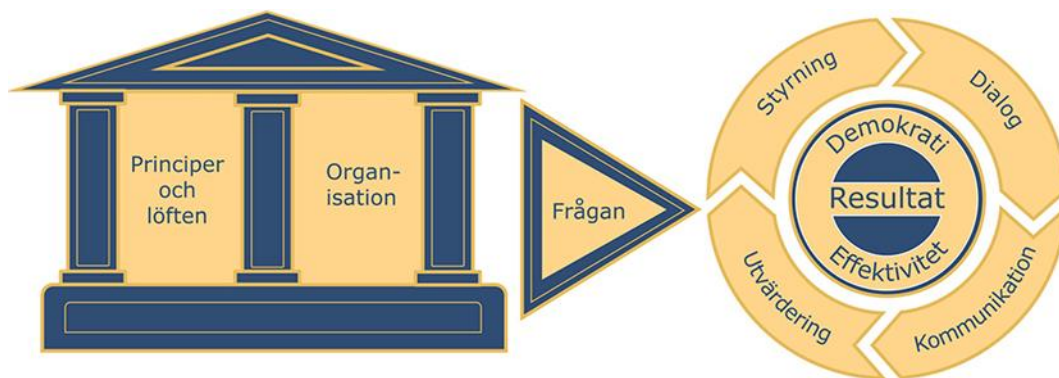
Inledning

Det är mycket viktigt att ha en tydlig struktur och systematik i invånardelaktighetsarbetet. Det gör att Sigtuna kommun kan prioritera sina resurser där behoven är som störst.

Sigtuna kommun utgår ifrån vår värdegrund där invånaren sätts i centrum för våra tjänster.

Sveriges kommuner och landsting (SKL) har arbetat med medborgardialoger sedan 2006. De använder ordet medborgardialog som ett övergripande begrepp för dialogarbete i stort. De har valt ordet medborgare som begrepp. De definierar medborgare som de som bor, verkar, lever eller har en relation till kommunen eller regionen. Sedan starten 2006 har arbetet utvecklats i stor omfattning.

I detta dokument används ordet invånare när vi beskriver vårt lokala arbete kring ökad delaktighet och dialoger. När vi ger exempel som SKL beskriver används dock ordet medborgare i flera sammanhang, t.ex. dialogformen ”medborgardialoger i komplexa samhällsfrågor” och ”medborgarbudget” som är ett vedertaget begrepp nationellt och internationellt och behövs för att hitta dokumentation på Internet etc. Ordet ”medborgare” står då inom citationstecken.

Figur 1. SKL:s styrkarta 2019

Innan man bestämmer sig för att genomföra en dialog bör andra fundament vara på plats. Detta kan synliggöras via en ”styrkarta.” Bakgrunden till styrkartan var att SKL fann att i de ”medborgardialoger” som genomförts i kommuner och regioner hade man valt metoder innan man hade beslutat om vad dialogen skulle handla om och vilka som skulle delta. Det fanns ingen tydlig koppling till beslutsprocesser, det var inte tydligt om frågan var påverkbar och alla hade olika bilder av varför dialogen skulle genomföras. Styrkartan innehåller två delar övergripande delar, dels ett fundament som måste vara på plats och vara utgångspunkten för alla ”medborgardialoger”, dels element som behöver ingå i planering och genomförande för varje enskild medborgardialog. Styrkartan kan även delas in i sex olika delar som

har visat sig vara viktiga för att en systematisk medborgardialog ska leda till nytta för politiker, tjänstepersoner och medborgare för en utveckling av vårt gemensamma samhälle.

De sex stegen i denna styrkarta är; principer, organisation, styrning, dialog, kommunikation och utvärdering. Sigtuna kommuns styrkarta för invånardialoger utgör en helhet, hänger nära samman och bygger på varandra. För att förstå de olika delarna är det därför viktigt att inte läsa dessa löstryckta ur sitt sammanhang.

Styrkartan beskrivs ännu mer längre fram i dokumentet.

Först när kommunen eller regionen är klar över frågan, mål, styrprocess, målgrupper, djup och bredd av delaktighet så kommer val av dialogmetoder. Det finns en oändlig mängd metoder för medborgardialog, både fysiska och digitala så utmaningen är att välja rätt metod och ofta behövs flera metoder för varje medborgardialog.

Vid invånardialoger finns det inledningsvis två avgörande frågor som bör ställas innan man går vidare:

- Är frågan påverkbar?
- Är vi som beslutsfattare påverkbara?

Bägge frågorna ska bevaras med ett ja. I annat fall bör inte en dialog genomföras.

Ur Mål och budget 2020-2022

Invånarens delaktighet i beslutsfattande sker framförallt genom att vi har en representativ demokrati med val var fjärde år. Mellan valen ska kommunen arbeta aktivt för att invånarna ges förutsättningar att vara delaktiga i samhällsutvecklingen och i utvecklingen av kommunens service. Detta kan ske via till exempel synpunkter, dialog med politiker och tjänstepersoner, kontakt med kommunens förvaltningar eller Kontaktcenter. Vår verksamhetsutveckling ska dra nytta av kommunens välinformerade och kunniga invånare där medskapande invånare bidrar till att utveckla kommunens serviceutbud. Synpunkter från invånare och andra aktörer i kommunen ska hanteras snabbt och transparent. För att nå delaktighet bland invånarna i kommunen berättar Sigtuna kommun om vår verksamhet, lyssnar när vi ger service och rättar om avvikelser uppstår. Alla invånare ska bli hörda och deras åsikter respekterade utifrån sina förutsättningar. Kvaliteten i mötet med invånare förbättras utifrån dennes syn på verksamheten genom en aktiv och lyhörd dialog.

Social hållbarhet bygger bland annat på att vi prioriterar en trygg miljö med låg kriminalitet, förebyggande insatser för barn och unga, att alla ska ha förutsättningar till egen försörjning och en god hälsa samt att stadsutvecklingen bidrar till ökad integration. Den handlar om att skapa ett samhälle där människors lika värde står i centrum, att människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader, känner trygghet, tillit och förtroende och är delaktiga i samhällsutvecklingen. En stark demokrati bygger på engagerade och samhällsaktiva medborgare som själva bidrar till samhällsbygget vilket är en förutsättning för en långsiktig hållbar utveckling. Alla invånare ska ha goda möjligheter att delta i samhällsutvecklingen och beslut genom allmänna val, olika former av dialog med kommunen och ett kontinuerligt engagemang i samhällslivet. Avståndet mellan invånare och beslutsfattande politiker och tjänstepersoner ska minska.

Kommunens arbete med övergripande hållbarhetsfrågor ska förstärkas genom ett aktivt arbete med Agenda 2030. En Agenda 2030-beredning har inrättats som ett forum för den politiska ledningen under kommunstyrelsen och består av ordföranden i kommunens samtliga nämnder. Arbetet med invånardialoger är en viktig del i Agenda 2030.

Sigtuna kommuns vision 2030

Sigtuna kommun är den mest attraktiva kommunen i landet att bo, leva och verka i. Här är invånarna trygga och känner stolthet för kommunen.

Vår värdegrund lyder

Invånaren först

I Sigtuna kommun arbetar vi för invånarna och ser till att de får maximalt värde för sina skattepengar och att deras behov möts. Det innebär att:

- Vi är en serviceorganisation som möter invånare och aktörer med lyhördhet, flexibilitet, enkelhet, snabbhet och öppenhet.
- Vi utgår alltid ifrån invånarnas behov när vi fattar beslut och ger service.
- Vi lyssnar på invånarna och skapar möjlighet för olika former av dialog.

Allas lika värde

Vi respekterar alla individer. Det innebär att:

- Vi möter alla på ett serviceinriktat sätt och med respekt.
- Vi tar tillvara olikhet och mångfald.
- Alla ska behandlas likvärdigt.

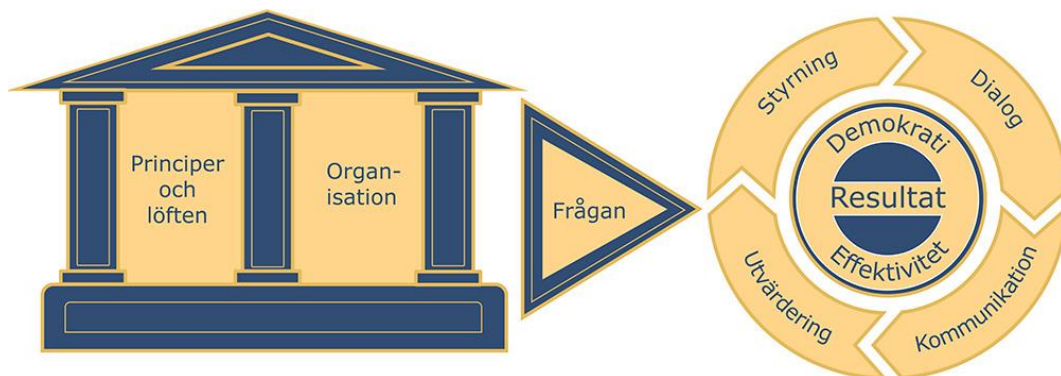
Kvalitet i fokus

Sigtuna kommun bedriver sin verksamhet med ett förhållningssätt som genom hög effektivitet och god service medverkar till ett långsiktigt hållbart samhälle.

- Vi ser positivt på förändring och arbetar med ständiga förbättringar.
- Vi följer upp och redovisar öppet våra resultat.
- Vi strävar efter ett helhetsperspektiv.
- Vi är möjlighetsorienterade, innovativa och långsiktiga.
- Vår kommunikation är serviceinriktad, öppen och trevlig.

Styrkarta

SKL har arbetat med ”medborgardialoger” sedan lång tid tillbaka. Deras erfarenheter är att det tar längre tid att institutionalisera ”medborgardialoger” än vad man har trott. Det krävs, dels tydliga strukturer med styrdokument, organisation och beslutsfattande, dels en förändrad kultur där politiska beslut om dialog slår igenom och där medborgarna ses som resurser i samhällsutveckling. Styrkartan delas också i två nivåer, en som avser grunden för alla ”medborgardialoger i en kommun eller region och en del som behöver genomföras för att forma varje medborgardialog.

Figur 1. SKL:s styrkarta 2019

Principer och löften

Principer utgör grunden för medborgardialog och omfattar varför kommunen ska arbeta med ”medborgardialog”. Principerna innehåller också ansvarsfördelning, om det finns särskilt prioriterade områden för dialog, vilken nytta som förväntas av dialog etcetera. Principerna kan innehålla löften till medborgarna om vilken delaktighet kommunen garanterar ska ske.

Principer för invånardialoger

- Invånardialoger i Sigtuna kommun ska ske utifrån perspektivet om alla medborgares lika värde och att stärka medborgarnas delaktighet och engagemang som är främjande och förebyggande för en lokal och positiv samhällsutveckling. Detta skall på sikt bidra till en mer demokratisk och hållbar kommun.
- Medborgardialog ska alltid övervägas tidigt i varje nytt ärende som direkt berör invånarna i kommunen/kommundelen. Fundera över syftet och nyttan med dialogen. Vid större förändringar av kommunens verksamhet ska strävan vara att föra en dialog med medborgarna. Sigtuna kommuns principer för delaktighet och dialog gäller för strategier, politikområden, planer och projekt. Det är viktigt att övervägandet görs i ett tidigt skede. Omfånget och karaktären av invånardialogen ska läggas fast för varje fråga. Kommuninvånarna ska alltid ha möjlighet att lämna sina synpunkter.
- Invånarna ska i samband med en dialog ges goda möjligheter att kunna delta. I varje invånardialog ska kommunen ta särskild hänsyn till att medborgare har olika socioekonomiska villkor, språk, ålder, kön, eventuella funktionsnedsättningar. Uppsökande arbete bör göras för att nå prioriterade grupper och dem som kan vara svåra att nå. Det är viktigt att dialogen sker i ett tidigt och påverkbart stadium. Materialet ska vara tillgängligt och begripligt. Inbjudan till dialoger ska annonseras brett.
- Barns och ungas rätt att komma till tals skall särskilt beaktas. Med barn avses personer upp till 18 år. Verktyg som är anpassade för att fånga in barns perspektiv ska användas.

- Resultatet från invånardialogen ska återkopplas till dem som har deltagit vid dialogen. Det är avgörande att det finns en kontinuerlig och bred återkoppling av vad dialogen har fått fram och hur resultatet blev. En beskrivning av på vilket sätt medverkan i dialogen har påverkat processen bör ingå i återkopplingen.
- Utfallet av invånardialogen ska redovisas i beslutsunderlag och beslutsprotokoll.
- Förtroendevalda ansvarar för hur resultatet av dialogen påverkar beslutet. Ansvaret för att prioritera frågor och göra bedömningar utifrån ett helhetsperspektiv ligger på de förtroendevalda som fattar beslut i frågorna.

Organisation

Erfarenheter visar att för att genomföra ”medborgardialoger” med hög kvalitet så behövs en organisation för arbetet. Arbetet behöver institutionaliseras. När kommunen formar en organisation behöver hänsyn tas till dels hur strukturen ska se ut inom organisationen, dels vilka resurser som behöver avsättas, dels vilken kultur som behöver utvecklas i organisationen för att se ”medborgarna” som en resurs.

I denna del avses organisation avseende chefer och övriga tjänstepersoner. Om en dialog ska genomföras kring t.ex. grundskolefrågor är det barn- och ungdomsförvaltningen som måste ”bemanna” en organisation kring frågan. Kommunledningskontorets samordnare för invånardialoger har ett övergripande ansvar för att utifrån sina sakkunskaper handleda förvaltningen. Förvaltningen har sakkunskaper kring frågan som ska diskuteras och har det yttersta ansvaret för planering och genomförande..

I vissa typer av dialoger kan man ha nytta av s.k. neutrala samtalsledare. Dessa rekryteras med fördel från andra förvaltningar.

Det är mycket viktigt att man avsätter tillräckliga resurser för att genomföra en dialog, både avseende personal, tid och vad det gäller ekonomiska resurser.

Det är den berörda förvaltningen och samordnaren som tar fram processplan/projektplan för respektive dialog.

Tjänstepersoner med ansvar för invånardialoger bör vara placerade på central nivå nära politiken. Det är mycket värdefullt att utveckla nätverk mellan olika förvaltningar för att lära av och hjälpa varandra och för att arbetet ska bli långsiktigt och hållbart. Fler och fler kommuner och regioner har särskilda tjänster som har ansvaret för att utveckla och stödja organisationen i invånardialogerna. I dessa tjänster ställs ofta krav på särskild kompetens kring metoder både för att genomföra invånardialogen men också för utvärdering och återkoppling.

Det är viktigt att förvaltningarna har grundläggande kunskaper kring invånardialoger. Det är av yttersta vikt att de som ska leda dialogerna har fördjupade kunskaper kring att leda dialoger.

Frågan för dialogen

Det är de förtroendevaldas roll att fatta beslut om frågeställningen för dialogen. Att tydliggöra frågan har visat sig vara viktigt för att nå ett användbart resultat. Det kan

inte nog betonas att för att genomföra en dialog behöver kommunen svara ja på följande två frågor: Är frågan påverkbar? Är vi som beslutsfattare påverkbara? Om svaret är nej på någon av dessa frågor bör inte dialog ske men en tydlig informationsinsats kan behöva göras. Om svaret är ja behöver ett tydliggörande ske om vad man vill ha svar på, vilka mål som ska uppnås och hur resultat ska följas upp.

Styrprocess

Kommuner har alltid flera olika styrprocesser, det finns en budgetprocess, det finns planprocesser, det finns utvecklingsprocesser etc. Invånardialogen måste förhålla sig till någon form av styrprocess vare sig den utgör underlag i beslutsfattandet, i utvecklingsarbetet eller på olika sätt i utvecklingen av samhället. Invånardialogen är mest användbar om den sker i ett tidigt skede av beslutsprocessen. Kommunen och regionen behöver också klargöra vad det är man vill veta från medborgarna, är det deras behov eller förslag på lösningar med mera? Hur djupt involverade medborgarna ska vara och vilka är de prioriterade grupperna som behöver delta i invånardialogen.

Styrning är ett mångfacetterat begrepp och det finns många olika beskrivningar av vad styrning kan innehålla såsom ekonomistyrning, målstyrning, resultatstyrning, processtyrning etc. En stor del av styrformerna beskriver styrningen utifrån ett serviceaktörskap. I demokratiaktörskapet ingår invånardialog som en del i styrningen och kan dels utgöra ett av flera underlag till beslut, dels vara en del i ett utvecklingsarbete, dels vara lagstyrd som i plan- och bygglagen. Utgångspunkten är att invånardialogen ska utgöra ett stöd till det representativa systemet.

Det är de förtroendevaldas roll att fatta beslut om i vilka frågor som olika former av dialoger bör genomföras. Dialogerna ska ha en tydlig koppling till kommunens styrprocesser.

Ansvar för dialogen ligger på den facknämnd som har initierat den

De förtroendevalda ska dessutom godkänna dialogens ”processplan/projektplan”.

Dialogprocessen

Figur 2. SKL:s delaktighetstrappa

Trappan ger en beskrivning av omfattning och djup av delaktighet från information som skapar möjlighet till delaktighet till medbeslutande som innebär både medskapande i lösningar, deltagande i beslut och genomförande. Att det formats

som en trappa beskriver just omfattningen och djupet av delaktighet. Men det innebär inte att det översta trappsteget är bättre än de andra utan val av omfattning av delaktighet ska göras utifrån det behov som finns för varje invånardialog.

Det är först i detta steg som val av metod sker och det finns ett stort antal metoder att välja mellan. Dock måste utgångspunkten vara vad som ska uppnås och vilka som ska delta. Metoderna måste passa målgrupperna vilket gör att det ofta behövs flera olika metoder för att nå dem man vill nå.

Dialog

Oftast är det kommunen som tar initiativ till en invånardialog för att det finns behov av kunskap från medborgarna eller behov av att bygga förtroende och tillit. Idag kan samhällsutvecklingen leda till komplexa situationer som kräver mångas delaktighet för att lösa problem till exempel otrygghet, social oro, gruppkonflikter eller nedläggning av skola, förtätning av områden etcetera.

De förtroendevalda ska i samråd med samordnaren och berörd/berörda förvaltningschefer fatta beslut om vilken metod som bör användas och vilket steg i dialogtrappan som man ska befinna sig i, d.v.s. handlar det om ren information som vid ett stormöte eller handlar det om reellt inflytande, såsom vid medborgarbudget etc.

Tabell 1. Exempel på olika steg i delaktighetstrappan och exempel på metoder

	Kännetecken	Invånaren får	Exempel på metoder
Information	Envägskommunikation, Frågor och svar	Veta	Tidning, webb, trycksak, stormöte
Konsultation	Inhämta synpunkter, Ofta punktinsatser	Tycka	Enkät, fokusgrupp, samråd
Dialog	Utbyte av tankar, ofta vid flera tillfällen	Resonera	Dialogcafé, medborgardialog i komplexa samhällsfrågor, rådslag
Inflytande	Aktiviteter planeras och genomförs	Genomföra	Framtidsverkstad
Medbeslutande	Gemensamt beslutande	Beslutande	Medborgarbudget

Exempel på olika former av delaktighet

Information

En skola ska läggas ned. Beslut har redan fattats tidigare av berörd nämnd. Medborgarna kan inte påverka beslutet. Detta är mycket förenklat envägskommunikation.

Konsultation

Beslut om att genomföra invånardialog är taget. Kommunen har ett antal alternativ som de vill att medborgarna tar ställning till. Konsultation innebär att den enskilde medborgare får tycka till utan att behöva höra eller ta del av vad andra medborgare tycker i frågan. Exempel på detta är kommunens tidigare rådslag.

Dialog

Beslut om att genomföra invånardialog är taget. Kommunen bjuder in eller söker upp grupper för att höra om deras synpunkter kring en särskild fråga. Medborgare får möjlighet att träffas och höra andra medborgares synpunkter men det finns ingen strävan efter konsensus. Kommunen för in de olika synpunkterna som underlag till beslutsunderlag.

Inflytande

Beslut om att genomföra invånardialog är taget. Kommunen bjuder in och/eller söker upp grupper av medborgare och involverar dem i en längre process för att ta fram förslag till lösningar som presenteras för politiken. Medborgare får möjlighet att möta andra medborgare för att bryta sina perspektiv med varandra, för att skapa kunskap och mer hållbara lösningar.

Medbeslutande

Beslut om att genomföra invånardialog är taget. Kommunen bjuder in och/eller söker upp invånare för att involvera dem i längre processer där medborgarna tillsammans med förtroendevalda, tjänstepersoner och andra aktörer i samhället medskapar

Frågor som kan vara till hjälp när man väljer former för delaktighet

Vilket syfte har dialogen

- Fånga behov?
- Få svar på frågor?
- Få förslag på lösningar?
- Analysera förslag?
- Vara delaktiga i beslut och prioritera?
- Diskutera införande?
- Utvärdera genomförd dialog?

Vilken kanal ska vi använda vid dialogen?

- Online eller digitalt?
- Fysiskt möte?
- Skriftligt?
- Uppsökande?

Övrigt

Erfarenheter från SKL:s långvariga arbete med dialoger i olika frågor visar att i en och samma ”medborgardialog” kan man växla mellan olika metoder som innebär olika omfattning och djup av delaktighet samt att det underlättar för ”medborgarna” som deltar att få kunskap om vad de kan förvänta sig i olika steg.

Vissa grupper kan vara svårare att nå än andra. Det kan vara utlandsfödda, lågutbildade personer, personer med funktionsnedsättning, barn och ungdomar m.fl. Det är av yttersta vikt att avsätta extra resurser för att just dessa grupper ska kunna vara delaktiga i olika former av dialoger och på sina egna villkor.

Kommunikationsprocessen

Invånardialogen är helt beroende av att en god kommunikation sker om att dialogen ska ske, att medborgarna känner sig inbjudna och att resultatet återredovisas till olika aktörer.

Information och kommunikation är en grundförutsättning för att Sigtuna kommun ska kunna utveckla och förstärka demokratin och för att medborgarna ska kunna tillvarata sina demokratiska rättigheter. Av denna anledning har kommunikationen en extra viktig roll vid invånardialog. Kommunen måste i alla aktiviteter som syftar till att skapa kommunikation utgå från mottagarnas situation, kunskaper och attityder. Inför en invånardialog behöver kommunikationen särskilt planeras för att nå de tilltänkta målgrupperna. När kommunen bjuder in medborgarna till dialoger är det viktigt att utgå ifrån att det finns ett verkligt intresse att vilja veta vad medborgarna tycker i en viss fråga.

Begreppet “Att bli hörd” används till exempel i barnkonventionens demokratiartikel 12 för att ange en nivå på lyssnande och delaktighet som någon har rätt till. Att bli hörd innebär att man skall bli lyssnad på, där möjlighet till påverkan ska finnas och deltagande skall vara möjligt. Begreppet innebär att det ska upplevas som betydelsefullt att medverka och att se medborgarnas medverkan som en källa för engagemang och motivation.

En mycket viktig del i kommunikationen är den interna kommunikationen så att den egna organisationen är medspelare i processen och inte motspelare.

Kommunikation är viktig innan en dialog ska genomföras, under en dialogprocess och efter en dialogprocess. Återkoppling till alla deltagande är a och o. Öppenhet, transparens och ärlighet skapar tillit.

Utvärderings-/Uppföljningsprocess

Alla processer behöver utvärderas, dels för att få kunskap om resultat har nåtts, dels för att lära för framtida processer. Man kan utvärdera processerna på olika sätt t.ex. kvantitativa resultat, kvalitativa resultat eller berättelsen om processen.

Dialogarbetet måste utvärderas, dels löpande under processernas gång så att man kan justera saker som kanske inte har fungerat helt perfekt men också i slutet av processerna. Hur utvärdering ska ske och vilka mått och indikatorer som ska användas bestäms redan när frågan och målen för invånardialogen definieras. Uppföljning och utvärdering har flera syften, dels att se att processen följer strategier för att nå mål, dels för att följa resultat, dels som underlag till förbättring av

processer. Det är viktigt att alla berörda får komma till tals, d.v.s. de medborgare och liknande som har deltagit vid dialogerna, dels berörda tjänstepersoner som har medverkat under processen och de förtroendevalda som har varit involverade. För att alla i praktiken ska få möjlighet att lämna feedback bör man kunna få ge feedback anonymt. I ett senare skede kan man utöka uppföljningen/utvärderingen via samtal. Det är naturligtvis av största värde att resultatet från uppföljning/utvärdering tas med in i fortsatta dialogprocesser så att arbetsätten förfinas.

Resultat

Den sista delen i styrkartan är fokuserad på själva resultatet och hur det följs upp och används i styrprocesser. Resultatet ska förstas ställas mot de mål som satts upp och kan riktas mot stärkt demokrati eller ökad effektivitet. Kommunikation om vilket resultat som nåddes och hur det påverkat behöver kommuniceras brett till olika intressenter i samhället.

Invånardialoger handlar till stor del om att skapa tillit och förståelse för det demokratiska system som styr vår vardag. Det är inte invånardialog när ett beslut redan är fattat eller där det finns ett tydligt ställningstagande och de förtroendevalda inte är beredda att ändra ståndpunkt.

Inför val av "metod" för dialog

Det finns en uppsjö av metoder som man kan använda vid dialoger. Man kan bl.a. titta i dialogguiden.se. Innan man väljer metod måste man fundera på var i delaktighetstrappan man vill befinna sig, hur ser organisationen ut - hur mycket tid kan tjänstemän och förtroendevalda avsätta? Hur mycket tid har man för att kunna genomföra processen? Hur mycket ekonomiska resurser har man för att genomföra processen? Vilka tekniska resurser finns etc.

Olika dialogformer

Dialog är ett samtal mellan två eller flera personer. Beroende på frågans art, vilken form av inflytande som medborgare kan ha, vilka personella och ekonomiska resurser, tid etc. så kan olika dialogformer användas. I vissa fall kan digitala verktyg användas men då är det inte en regelrätt dialog eftersom det inte sker ett samtal. Här nedan listas exempel av dialogformer. För mer läsning om metoden och när den har använts inom "invånardialogsarbete", se dialogguiden.se

Fokusgrupper

Fokusgrupp är främst ett verktyg för konsultation. Det är en enkel och snabb metod som skapar delaktighet. Fokusgruppmetoden kan användas som ett kartläggningsverktyg där man utgår från gruppens bedömning om vad som är viktiga faktorer i en viss fråga. Ofta kombineras kartläggningen med att också värdera dessa faktorer. En stor fördel med fokusgrupp är att den bygger på dialog och delaktighet och att det går snabbt att sammanställa resultaten och redovisa dem.

Medborgardialog i komplexa samhällsfrågor

Denna typ av dialog utgår ofta från att utveckla system och metoder för att hantera och förebygga konflikter i komplexa frågor, t.ex. inom integration och inkludering. En komplex fråga präglas av att ingen enskild aktör har kompletta bilder av frågan och därmed inte heller medlen att åtgärda dem enskilt.

Dialogcafé

Cafémetoden är en dialogmetod som uppmuntrar människor att delta i diskussioner om aktuella frågor i en informell och bekväm miljö. Lokalen utformas så inbjudande som möjligt till exempel som ett café där man sitter runt små bord.

Samråd

Det traditionella samrådet som används vid planprocesser syftar till att samla in information, önskemål och synpunkter som berör planförslaget och överväga dessa i ett tidigt skede av detaljplanarbetet. Kommunen ska samråda om ett förslag till detaljplan med bland andra länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten, kända sakägare och boende som berörs.

Målet med samråd är att ge invånare i området en möjlighet att tycka till om planerna för vad en viss plats ska användas till och hur den ska utformas.

Framtidsverkstad

Framtidsverkstad är en pedagogisk metod, ett arbetssätt, för att få fram konkreta idéer och visioner. Metoden har en arbetsform med tydlig inramning som skapar både frihet och trygghet som också använder lust och kreativitet som drivkraft.

Medborgarbudget

Medborgarbudget är en metod där man bjuder in medborgare att ge sin syn på frågor relaterade till ekonomiska beslut. Medborgarbudget följer den ordinarie budgetprocessen. Medborgarbudget kan vara en dialog som har föregåtts av andra typer av dialoger där man har tagit fram förslag på åtgärder och där man i detta skede ska välja bland flera alternativ.

Övrigt:

För mer läsning hänvisas bland annat till 15. Medborgardialog i styrning, För ett stärkt demokratiskt samhälle, SKL 2019

Självskattningsverktyg DART